

ПЕРЕДМОВА

Дубовичі — населений пункт, розташований географічно неподалік автомагістралі М-02 (Е101), знаходиться між двома гетьманськими столицями — Батурином і Глуховом. За більш як 400-річну відому історію (перша писемна згадка — початок XVII ст.), село має свої звичаї, обряди, традиції, настрої, які зберегло до цієї пори майже в первісному стані.

Багата на героїчні події історія України на своїх скрижалях викарбувала надзвичайно строкату низку прізвищ, носії яких були пов'язані з Дубовичами. З давніх часів село викохало не одну плеяду особистостей, надавало прихисток багатьом сім'ям. Чимало родин вкоренились і сьогодні складають основний генфонд дубовицьких фамілій. Адже складова того чи іншого прізвища — це не лише набір звуків, це — легенда про рід, скарбниця пам'яті, джерело вивчення історії рідного краю.

Віднайдений і досліджений матеріал оприлюднено в пам'ять про наших предків, які залишили слід в історії села та країни і зуміли передати нащадкам основи моральних принципів, світогляд.

В даному випуску, на основі опрацьованих упродовж десятиліття архівних і літературних джерел, представлено повідомлення про жителів села Дубовичі кінця XVIII — початку XX ст. Обсяг матеріалу — чималий, що спонукало до певного його групування та поділу в підготовці до видання.

Важливість публікації — в первинному висвітленні інформації з парафіяльних джерел — реєстраційного переліку дубовичан із Сповідальних списків Різдно-Богородицької церкви 1786 р. та вцілілих метричних книг, виявлених в архівних установах. Адже саме там фіксувалася перша згадка про новонароджену людину, створення нової сім'ї, повідомлялось про осіб, що відійшли в життя вічне.

До цього випуску увійшли відомості частини виявлених на сьогодні томів метрик — за 1793, 1843, 1844, 1896, 1897, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1907, 1908, 1909 і 1911 роки, що викладено в хронологічному порядку. Ще частина наявних на сьогодні метричних списків — на етапі вивчення.

Як бачимо — перша метрична книга датована кінцем XVIII ст. Наступні два томи написані в середині, та два — в кінці XIX ст. Двічі проміжок у часі по 50-ть років створює інформаційну лауну, яку вдалося заповнити фрагментами історичного минулого села Дубовичі з інших джерел. Збагатили картину про життя мешканців у 1850–1900 рр. повідомлення з регіональної періодики — «Черни-

говские епархиальные ведомости», «Журналы заседаний Глуховского земского собрания». Окрім того, опрацьовані художні описи і мемуари доповнили статистичні матеріали. Також видання містить спогади дубовичан, світлини з родинних архівів.

Не про всіх односельців віднайдено інформацію, оскільки багато джерел втрачено через історичний вир подій початку ХХ ст. Дане дослідження сприятиме відтворенню обірваних родовідних зв'язків, одночасно відновлюючи родову пам'ять і її складову — родинну пам'ять, яка є формою пам'яті колективної.

Під час аналізу опрацьованих документів виявлено чимало неточностей та плутанини — наприклад в однаковості прізвищ, імен, по-батькові, що потребувало ретельної праці дослідника. В таких випадках автори вдавались до порівняння записів з метричних книг різних років, що вносило ясність. Є ймовірність, що деякий матеріал в майбутньому може мати поправки і доповнення.

Ведення Метрик було службовим обов'язком духовних осіб — ієреїв, дяків, псаломщиків. Парафіяльний священник, за службовими приписами, призначався законоучителем у школі. Отже, в нашій праці охоплено й цю сферу діяльності дубовицьких священників — школу. Також подано відомості про членів родини духовних осіб, вчителів, церковнослужителів. Кліриків переодили на інші місця служби. Тому читач матиме змогу просторово виходити за межі села в географічно наближені населені пункти.

В книзі згадано осіб, які тим чи іншим чином були дотичні до життя села, окремих подій, його мешканців. З метою продемонструвати діяльність представників роду різних поколінь, значущість їхньої діяльності для суспільства, деякі повідомлення не обмежуються хронологічними рамками року написання метричної книги, і можуть крокувати вперед чи назад на століття. Мають місце повтори коротких повідомлень у різні роки, в разі розширення діапазону відомостей про певну особу чи її діяльність.

Результати дослідження оприлюднюються вперше і поповнить місцевий біографічний архів ретроспективної документації новими іменами, що важливо в краєзнавчих розвідках

Подані факти сприятимуть уявній реконструкції і відображенню тогочасного повсякденного буття, стосунків людей в суспільному середовищі, допоможуть побачити відносини, породичання через традиції хрещення чи вінчання когось з представників родини. Розгледіти картину сімейних зв'язків і «шлюбних стратегій» між представниками багатьох поколінь місцевих родів неважко — варто пересічному громадянину зазирнути в копії метричних записів, які для користування дубовичан і всіх зацікавлених подаровані авторами, зберігаються у шкільному музеї (керівник Гурба В.Г.) та в парафіяльній церкві (запитувати на «свічному ящику»). Завдяки переліку прізвищ можна прослідкувати генеалогічний зв'язок родин, що до сьогодні мешкають в Дубовичах.

Також вміст книги побіжно допоможе простежити підтекст сімейно-родинних взаємин, що ставали підґрунтям акумуляції осередків та формування ментальності громади зокрема, і впливали на суспільно-політичні та соціально-культурні відносини в цілому.

Склад населення с. Дубовичі — різноманітний. Вихідці-дубовичани — люди різних професій, соціальних прошарків. Багатьох об'єднують високі моральні якості та людяність, незалежно від їх правового становища в державі та суспільно-політичного ладу.

Серед відомих постатей варто назвати патріотів Д(з)івовичів, родину державних діячів і митців Уманців, династію військових Філоновичів, представників різних поколінь з роду Кочубеїв. У Дубовичах народився батько письменників-фантастів радянської доби Аркадія та Бориса Стругацьких — Натан Залманович. Тут виготовляв запатентовані моделі опалювальних котлів та інші важкі конструкції самоук-винахідник Данило Мажуга. Надавали взаємодопомогу і проявляли патріотизм сотні дубовичан у роки воєнних лихоліть різних епох. В часи тоталітарного режиму радянського періоду чимало осіб потрапили під каток репресій. В пам'яті окремих родин збереглися найвизначніші події громадсько-культурного життя села, в яких брали участь представники їхнього роду на певних етапах історії.

З переліком дубовицьких прізвищ, згаданих в архівних матеріалах зазначених років, можна ознайомитись в додатках, розміщених у кінці книги. Прізвища в таблиці подаються за початковим посиланням на документи.

В тексті зустрічається низка архаїзмів та маловживаних слів. Для роз'яснення пропонуємо словник-довідник. Слова, що увійшли до цього розділу, в тексті позначено значком «*» при першому коментарі.

Під час краєзнавчих розвідок, досліджень у фондах бібліотек і архівів авторам зустрічались люди, що допомагали у пошуках, підказували, ділились своїми знаннями, надбаннями. То ж висловлюємо подяку працівникам архівних установ і бібліотек міст Києва, Чернігова, Сум — Центрального державного історичного архіву України, Державного архіву Чернігівської області, Державного архіву Сумської області, Національної бібліотеки України імені В. Вернадського, Національної історичної бібліотеки України. Контакти наших друзів не обмежені географічними та міждержавними кордонами. Найближчі — сусіди з наукових і музейних установ — працівники «Національного заповідника «Глухів»», Глухівського краєзнавчого музею, Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця» (м. Батурін). Надихає багаторічна підтримка і співпраця науковців, колег, однодумців. Це — Алла Новіцька, Анатолій Федірко, Андрій Степанок, Віктор Гурба, Геннадій Крикливий, Інна Тарасенко, Ірина Зіборова, Ірина Мага, Лариса Давлетшина, Наталія Міллер, Олександр Кушцов.

Щиро вдячні всім, з ким спілкуємось десятиліттями чи знайомі зовсім недавно. На жаль, у форматі передмови не можливо вказати всіх на ім'я. Проте, кожен тримаючий в руках цю книгу, бачитимете і власний внесок у її створення, свою сердешну підтримку, цінні поради, підказки. Дякуємо всім причетним.

Окрема подяка краєзнавцям, колегам, поціновувачам історії рідного краю, всім небайдужим.

Спасибі односельцям за допомогу в наданні повідомлень і свідчень. Рідним і друзям — за терплячість і підтримку в нелегкій справі пошуковців.